

October 3-4, 2023, Warsaw, Poland

**Good Practices
in Audit Oversight and
Enforcement: Insights
from the Polish Agency
for Audit Oversight**

CFRR»
**Centre for Financial
Reporting Reform**

WORLD BANK GROUP

Centrum Banku Światowego ds. Reform Sprawozdawczości
Finansowej (CFRR)

Pion: *Governance*

Region: Europa i Azji Środkowa

Adres: Praterstrasse 31, 1020 Wiedeń, Austria

www.worldbank.org/cfrr

Email: cfrr@worldbank.org

Tel.: +43-1-217-0700

Inicjatywa na rzecz wymiany wiedzy

Dobre praktyki w nadzorze audytowym i egzekwowaniu przepisów: perspektywa Polskiej Agencji Nadzoru Audytowego

3-4 października 2023 r., hotel Marriott w Warszawie

WSTĘP

„Droga do Europy: program reformy rachunkowości i wzmocnienia instytucjonalnego małych i średnich przedsiębiorstw” (*The Road to Europe Program of Accounting Reform and Institutional Strengthening for Small and Medium Enterprises*), czyli [REPARIS dla MŚP](#), to inicjatywa na rzecz Bałkanów Zachodnich, której celem jest (i) dalsza poprawa dostępu małych i średnich przedsiębiorstw do profesjonalnych usług w obszarze rachunkowości i zarządzania finansami oraz (ii) dostosowanie ram sprawozdawczości finansowej sektora prywatnego do dyrektyw i przepisów Unii Europejskiej (UE). Beneficjentami projektu są kraje Bałkanów Zachodnich, czyli Albania, Bośnia i Hercegowina, Kosowo, Czarnogóra, Macedonia Północna i Serbia.

Program REPARIS dla MŚP stanowi niejako kontynuację zakończonego już programu EU-REPARIS (lata 2015-2019) i jest realizowany przez wiedeńskie **Centrum Banku Światowego ds. Reform Sprawozdawczości Finansowej (CFRR)**, w ścisłej współpracy z biurami krajowymi. W ramach programu organizowane są szkolenia, inicjatywy edukacyjne i projekty pomocy technicznej dla urzędników państwowych, organów regulacyjnych, księgowych, biegłych rewidentów, samorządowych organizacji zawodowych, instytucji otoczenia biznesu i izb handlowych. W skład programu wchodzi następujące komponenty:

- (A) Wsparcie na rzecz opracowania i wdrożenia długofalowych programów edukacyjnych i szkoleniowych.
- (B) Wsparcie na rzecz nowelizacji i dostosowania krajowych ram prawnych i praktyk w zakresie sprawozdawczości i rewizji finansowej do wymogów UE.
- (C) Wsparcie na rzecz regionalnych wysiłków mających na celu wdrażanie uchwalonych reform w obszarze sprawozdawczości i rewizji finansowej.
- (D) Ocena krajobrazu usług doradczych oraz raporty nt. przestrzegania norm i kodeksów w obszarze sprawozdawczości i rewizji finansowej.
- (E) Wdrożenie planu komunikacji.

CEL

Warszawskie spotkanie będzie okazją do wymiany wiedzy o polskich doświadczeniach z wdrażaniem systemów nadzoru publicznego i zapewniania jakości na bazie przepisów UE (dyrektywa 2006/43/WE¹ i rozporządzenie UE nr 537/2014²). Uczestnicy dowiedzą się, w jaki sposób kluczowe przepisy dyrektywy 2013/34/WE zostały przeniesione do polskiego prawodawstwa.

Spotkanie jest organizowane w ramach komponentów B i C programu REPARIS dla MŚP.

FORMAT I INSTYTUCJE

Spotkanie zorganizowano we współpracy z Polską Agencją Nadzoru Audytowego oraz przy udziale innych instytucji o kluczowym znaczeniu dla systemu nadzoru audytowego w Polsce:

- **Polska Agencja Nadzoru Audytowego**³. PANA działa od 2020 r. na podstawie ustawy o biegłych rewidentach oraz własnego statutu jako następcą prawny Komisji Nadzoru Audytowego, której działalność dobiegła końca 31 grudnia 2019 r. Agencja jest państwową osobą prawną w sektorze finansów publicznych i jest finansowana z obowiązkowych opłat firm audytorskich. Agencja jest niezależnym organem nadzoru publicznego i składa się z dwóch organów decyzyjnych - Prezesa Agencji oraz Rady Agencji. PANA sprawuje nadzór publiczny nad: (i) wykonywaniem zawodu biegłego rewidenta; (ii) działalnością firm audytorskich; (iii) działalnością Polskiej Izby Biegłych Rewidentów, w tym wpisami do rejestru; (iv) działalnością firm audytorskich zatwierdzonych w innym niż Polska państwie członkowskim i wpisanych na listę firm audytorskich; (v) działalnością podmiotów wpisanych na listę firm audytorskich z państw trzecich. Agencja jest członkiem Międzynarodowego Forum Niezależnych Regulatorów Audytu (IFIAR) oraz Komitetu Europejskich Organów Nadzoru Audytowego (KEONA).
- **Ministerstwo Finansów RP**.⁴ Oprócz nadrzędnej roli regulacyjnej w zakresie rachunkowości oraz sprawozdawczości i rewizji finansowej zgodnie z wspólnotowym dorobkiem prawnym, Ministerstwo Finansów nadzoruje PANA i nadaje Agencji statut określający jej wewnętrzną organizację, z uwzględnieniem zakresu zadań i w trosce o ich realizację w skuteczny i wydajny sposób. Ministerstwo Finansów powołuje i odwołuje Prezesa Agencji, Zastępcę Prezesa Agencji oraz członków Rady Agencji; zatwierdza uprzednio zbadane roczne sprawozdania finansowe; przyjmuje zażalenia i skargi dotyczące Agencji; a także ustala wysokość opłaty wnoszonej na rzecz Agencji przez firmy audytorskie.

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02006L0043-20230105>

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02006L0043-20230105>

³ <https://pana.gov.pl/>

⁴ <https://www.gov.pl/web/finance>

- **Polska Izba Biegłych Rewidentów.**⁵ PIBR jest organem samorządu zawodowego zrzeszającym wszystkich biegłych rewidentów w Polsce, utworzonym w 1992 r. W skład organów PIBR wchodzi: (i) Krajowy Zjazd Biegłych Rewidentów, (ii) Krajowa Rada Biegłych Rewidentów, (iii) Krajowa Komisja Rewizyjna, (iv) Krajowy Sąd Dyscyplinarny oraz (v) Krajowy Rzecznik Dyscyplinarny. Na podstawie art. 25 ustawy o biegłych rewidentach, do głównych zadań PIBR należy: (i) reprezentowanie członków i ochrona ich interesów zawodowych, (ii) ustanawianie krajowych standardów wykonywania zawodu i krajowych standardów kontroli jakości oraz zasad etyki zawodowej, (iii) wspieranie profesjonalnego wykonywania kodeksu postępowania przez osoby wykonujące zawód biegłego rewidenta oraz zapewnianie przestrzegania przez członków PIBR zasad etyki zawodowej i wymogów ustawicznego doskonalenia zawodowego (UDZ), w tym prowadzenie postępowań dyscyplinarnych dotyczących UDZ, (iv) współdziałanie w kształtowaniu zasad rachunkowości i rewizji finansowej oraz (v) przygotowywanie materiałów szkoleniowych dla kandydatów na biegłych rewidentów. Działalność PIBR jest nadzorowana przez PANA. PIBR jest członkiem Międzynarodowej Federacji Księgowych (IFAC). PIBR nie ma delegowanych uprawnień do przeprowadzania kontroli, postępowań ani egzekwowania przepisów w odniesieniu do usług atestacyjnych i pokrewnych świadczonych przez firmy audytorskie i biegłych rewidentów (jako osoby fizyczne i prawne). PIBR ponosi jedynie odpowiedzialność za monitorowanie wypełniania przez biegłych rewidentów ich zadań w zakresie doskonalenia zawodowego oraz za prowadzenie związanych z tym postępowań dyscyplinarnych.

Językiem wszystkich sesji będzie język polski z tłumaczeniem symultanicznym na język angielski, albański oraz bośniacki/chorwacki/serbski.

⁵ <https://www.pibr.org.pl/>

PLAN DNIA | PRZYJAZD DO WARSZAWY | 2 PAŹDZIERNIKA (PONIEDZIAŁEK) godz. 20:00 – 22:00

20:00 Koktajl powitalny, hotel Marriott w Warszawie (sala balowa D, 2. piętro)

22:00 Zakończenie koktajlu powitalnego

PLAN DNIA | DZIEŃ 1 | 3 PAŹDZIERNIKA (WTOREK) | godz. 08:30 – 21:00

08:30 Rejestracja i kawa

09:00 Powitanie

Marcus Heinz | Stały Przedstawiciel Banku Światowego w Polsce i krajach bałtyckich
Marcin Obroniecki | Prezes PANA

09:15 Sesja zapoznawcza

W trakcie sesji każdy uczestnik zostanie poproszony o przedstawienie się i określenie swojej roli w publicznym systemie nadzoru i/lub zapewniania jakości.

Prowadzenie:

Iwona Warzecha | Starszy Specjalista ds. Zarządzania Finansami, Bank Światowy

09:30 Ramy prawne i regulacyjne w obszarze rachunkowości i rewizji finansowej

W trakcie sesji uczestnicy zapoznają się z rolą Ministerstwa Finansów RP jako głównego regulatora w zakresie rachunkowości i rewizji finansowej oraz sprawozdawczości podmiotów sektora prywatnego w zakresie finansów i zrównoważonego rozwoju. Będzie mowa o harmonizacji krajowych ram prawnych z dorobkiem UE, a także o związanych z tym wyzwaniach. Uczestnicy dowiedzą się, w jaki sposób wymogi dotyczące rachunkowości i sprawozdawczości finansowej dla małych i średnich przedsiębiorstw włączono do polskiego systemu prawnego i jak te wymogi są egzekwowane. Kolejny wątek to rola Ministerstwa Finansów w zapewnianiu integralności i przejrzystości sprawozdawczości finansowej w Polsce. Po prezentacji przewidziano sesję pytań i odpowiedzi.

Agnieszka Stachniak | Zastępca Dyrektora w Departamencie Efektywności Wydatków Publicznych i Rachunkowości, Ministerstwo Finansów

Prowadzenie:

Iwona Warzecha | Starszy Specjalista ds. Zarządzania Finansami, Bank Światowy

10:15

System nadzoru publicznego nad biegłymi rewidentami i firmami audytorskimi w Polsce

Sesja obejmuje krótki przegląd najistotniejszych rozwiązań instytucjonalnych w zakresie systemu nadzoru publicznego i zapewniania jakości w Polsce, tj. kluczowe instytucje, ich główne obowiązki i uprawnienia oraz rola PANA. Omówione zostaną następujące obszary:

- Krótki rys historyczny, zmiany na przestrzeni czasu, rozwój potencjału instytucjonalnego oraz relacje z innymi krajowymi instytucjami i organami.
- Systemy nadzoru publicznego i zapewniania jakości: instytucje i ich obowiązki oraz podział zadań i uprawnień.
- Obecne prerogatywy PANA: zadania i uprawnienia, odpowiedzialność, niezależność, zarządzanie i finansowanie.
- Struktura organizacyjna PANA: kluczowe departamenty, stanowiska i funkcje, personel i narzędzia IT.

Po prezentacji przewidziano sesję pytań i odpowiedzi.

dr Agata Suskiewicz-Jach | Dyrektor Departamentu Nadzoru nad Samorządem Zawodowym i Firmami Audytorskimi, PANA

Maria Siemieniako | Starszy Specjalista w Departamencie Nadzoru nad Samorządem Zawodowym i Firmami Audytorskimi, PANA

Prowadzenie:

Iwona Warzecha | Starszy Specjalista ds. Zarządzania Finansami, Bank Światowy

11:15

Przerwa kawowa

11:45

Polski system zapewniania jakości

W trakcie sesji uczestnicy dowiedzą się, w jaki sposób PANA kontroluje biegłych rewidentów i firmy audytorskie pod kątem zapewniania jakości. Będzie mowa o kwestiach organizacyjnych, takich jak, m.in., wymagania wobec kontrolerów, cykl działań kontrolnych, działania pokontrolne, raporty z kontroli czy publikacja zagregowanych wyników.

Omówione zostaną następujące zagadnienia: metodologia, program i ukierunkowanie kontroli, w tym obszary tematyczne, zastosowanie podejścia

opartego na ocenie ryzyka, dobór kwestionariuszy kontrolnych, analiza zleceń badania, analiza środków wewnętrznej kontroli jakości oraz ocena dokonanych ustaleń (z praktycznej perspektywy, na bazie przykładów). Będzie też mowa o podejściu do niewielkich firm audytorskich oraz o zastosowaniu narzędzi IT. Po prezentacji przewidziano sesję pytań i odpowiedzi.

dr Agnieszka Baklarz | Dyrektor Departamentu Kontroli, PANA

Prowadzenie:

Andrei Busuioc | Starszy Specjalista ds. Zarządzania Finansami, Bank Światowy

Jon Hooper | Starszy Menedżer ds. Rozwoju Potencjału Instytucjonalnego, Instytut Biegłych Rewidentów w Anglii i Walii (ICAEW)

13:00 **Obiad**

14:00 **Polski system zapewniania jakości (ciąg dalszy)**

15:00 **Przerwa kawowa**

15:30 **Współpraca międzynarodowa i monitorowanie rynku**

Sesja poświęcona współpracy PANA z UE i międzynarodowymi organami regulacyjnymi (KEONA i IFIAR). Będzie mowa o wdrażaniu wymogów prawnych UE w zakresie monitorowania rynku; zaprezentowane zostaną najważniejsze informacje z najnowszego dostępnego raportu nt. monitorowania rynku w Polsce. Po prezentacji przewidziano sesję pytań i odpowiedzi.

Bogusław Budziński | Zastępca Dyrektora w Departamencie Strategii i Współpracy Międzynarodowej, PANA

Prowadzenie:

Jon Hooper | Starszy Menedżer ds. Rozwoju Potencjału Instytucjonalnego, Instytut Biegłych Rewidentów w Anglii i Walii (ICAEW)

16:30 **Zakończenie pierwszego dnia**

18:30 **Kolacja w restauracji N31 (ul. Nowogrodzka 31, 00-511, Warszawa)**

21:00 **Zakończenie kolacji**

PLAN DNIA | DZIEŃ 2 | 4 PAŹDZIERNIKA (ŚRODA) godz. 09:00 – 17:00

09:00

Szczegółowe wymogi dotyczące badania ustawowego jednostek interesu publicznego i sprawozdawczości w zakresie zrównoważonego rozwoju

Sesja dotycząca egzekwowania przepisów rozporządzenia UE nr 537/2014 w sprawie szczegółowych wymogów dotyczących ustawowych badań sprawozdań finansowych jednostek interesu publicznego, ze szczególnym uwzględnieniem głównych wyzwań i działań podjętych przez PANA. Będzie również poruszany temat prowadzonych przez PANA przygotowań w związku z raportowaniem w obszarze zrównoważonego rozwoju.

dr Agnieszka Baklarz | Dyrektor Departamentu Kontroli, PANA

Prowadzenie:

Andrei Busuioc | Starszy Specjalista ds. Zarządzania Finansami, Bank Światowy

10:30

Przerwa kawowa

11:00

System dochodzeń i egzekwowania przepisów

Sesja poświęcona polskiemu systemowi dochodzeń i egzekwowania przepisów. Omówiona zostanie misja PANA w zakresie prowadzenia postępowań administracyjnych przeciwko firmom audytorskim w związku z naruszeniem prawa i postępowań dyscyplinarnych przeciwko biegłym rewidentom; podstawy prawne pozwalające na wszczęcie postępowania; a także zagadnienia dotyczące przewinień dyscyplinarnych i sankcji. Będzie również mowa o katalogu zalecanych i/lub wymaganych środków zaradczych w związku z postępowaniami administracyjnymi, karnymi lub dyscyplinarnymi, w zależności od wagi ustaleń. Po prezentacji przewidziano sesję pytań i odpowiedzi.

Agnieszka Koprowska | Starszy Specjalista w Departamencie Postępowań Dyscyplinarnych, Administracyjnych oraz Obsługi Prawnej, PANA

Anna Mendel | Radca Prawny, Departament Postępowań Dyscyplinarnych, Administracyjnych oraz Obsługi Prawnej, PANA

Daniel Staszewski | Starszy Specjalista w Departamencie Postępowań Dyscyplinarnych, Administracyjnych oraz Obsługi Prawnej, PANA

Prowadzenie:

Iwona Warzecha | Starszy Specjalista ds. Zarządzania Finansami, Bank Światowy

Jon Hooper | Starszy Menedżer ds. Rozwoju Potencjału Instytucjonalnego, Instytut Biegłych Rewidentów w Anglii i Walii (ICAEW)

12:30 **Obiad**

13:30 **Wdrażanie nowych międzynarodowych standardów zarządzania jakością – spojrzenie z polskiej perspektywy**

PANA opublikowała niedawno „Sprawozdanie z kontroli tematycznych dotyczących dostosowania systemów wewnętrznej kontroli jakości w firmach audytorskich do nowych standardów kontroli jakości”.⁶ Chcąc pomóc (zwłaszcza mniejszym) firmom audytorskim we wdrażaniu nowych Międzynarodowych Standardów Zarządzania Jakością (ISQM), Agencja przeprowadziła kontrole tematyczne w wybranych firmach audytorskich w celu jak najszybszego wydania ewentualnych zaleceń. Należy zauważyć, że PANA była pierwszym organem nadzoru audytowego na świecie, który takie kontrole tematyczne przeprowadził. W trakcie sesji zostanie przedstawiony krótki przegląd najważniejszych ustaleń i wniosków zawartych we wspomnianym sprawozdaniu. Po prezentacji przewidziano sesję pytań i odpowiedzi.

dr Agnieszka Baklarz | Dyrektor Departamentu Kontroli, PANA

Prowadzenie:

Svetlana Platon | Konsultant ds. Zarządzania Finansami, Bank Światowy

14:30 **Przerwa kawowa**

15:00 **Przybliżenie roli Polskiej Izby Biegłych Rewidentów**

Podczas sesji przedstawiciele PIBR przedstawią przegląd kluczowych działań i obowiązków swojej organizacji oraz omówią rolę PIBR w regulowaniu zawodu biegłego rewidenta w Polsce. Poruszone zostaną zagadnienia takie jak: (i) zaangażowanie PIBR w regulowaniu zawodu w Polsce; (ii) wymagania dotyczące członkostwa, w tym wykształcenie, szkolenia i certyfikacja; (iii) rola PIBR w promowaniu standardów etycznych i zawodowych wśród biegłych rewidentów oraz egzekwowaniu (w razie potrzeby) środków dyscyplinarnych; oraz (iv) rola PIBR jako reprezentanta interesów biegłych rewidentów w Polsce i rzecznika wpływającego na kształtowanie polityki wspierającej zawód. Przedstawione zostaną przykłady ilustrujące działania PIBR w praktyce, a także działania PIBR sprzyjające zachowaniu rzetelności i przejrzystości sprawozdawczości finansowej w Polsce. Uczestnicy będą mieli możliwość zadawania pytań i prowadzenia dyskusji z prelegentami.

⁶ <https://pana.gov.pl/komunikaty/nowe-standardy-kontroli-jakosci-w-firmach-audytorskich-w-dzialaniu-pana- publikuje-sprawozdanie-z-kontroli-tematycznych/.pdf>

Kamil Jesionowski | Prezes Krajowej Rady Biegłych Rewidentów, PIBR

Joanna Chwaścikowska-Karwacka | Zastępca Prezesa Krajowej Rady Biegłych Rewidentów, PIBR

Klaudia Hałas | Członek Krajowej Rady Biegłych Rewidentów, PIBR

Prowadzenie:

Iwona Warzecha | Starszy Specjalista ds. Zarządzania Finansami, Bank Światowy

16:30 Uwagi końcowe

Iwona Warzecha | Starszy Specjalista ds. Zarządzania Finansami, Bank Światowy

17:00 Zakończenie

